

Van wie zijn de data die in smart city's worden gegenereerd?

Een vraag die logischerwijs veel aan de orde komt wanneer gesproken wordt over het genereren van data in de smart city, is de vraag van wie die data vervolgens zijn. Zijn deze van degene die de meetapparatuur plaatst of is het automatisch van de gemeente omdat daar de data vandaan komen? Kun je eigenlijk eigenaar zijn van data of is het mogelijk om te contracteren over data? Anita Nijboer, partner bij Kennedy Van der Laan, zocht het uit.

AUTEUR: ANITA NIJBOER (KENNEDY VAN DER LAAN)

Goederen zijn zaken of vermogensrechten. Zaken zijn de voor menselijke beheersing vatbare stoffelijke objecten.¹ Onder vermogensrechten wordt verstaan rechten die overdraagbaar zijn of ertoe strekken een rechthebbende stoffelijk voordeel te verschaffen of verkregen zijn in ruil voor stoffelijk voordeel.² Zoals ook in het vorige boek (Smart & Leefbaar, red.) kort aan bod kwam, is wettelijk geregeld dat je uitsluitend eigendom kunt hebben over zaken.³ Dit zijn stoffelijke objecten. Omdat data niet stoffelijk zijn, is het niet mogelijk om eigenaar te zijn van data.⁴ Totdat de wetgeving gewijzigd is en daaronder ook niet-stoffelijke objecten kunnen vallen, is eigendom van data niet mogelijk.

Het EU-verdrag gaat eveneens uit van eigendom van goederen. Volgens het Hof van Justitie van de EU moet onder goederen in de zin van artikel 9 van het EEG-Verdrag worden verstaan *'waren die op geld waardeerbaar zijn en als zodanig het voorwerp van handelstransacties kunnen vormen'*⁵. Dit zijn net andere bewoordingen dan in de Nederlandse wetgeving is opgenomen maar het lijkt erop dat deze definitie overeenkomt met de definitie uit het Burgerlijk Wetboek (BW) en dat hieronder zaken en vermogensrechten vallen. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de uitzending van televisieberichten, met inbegrip van reclameberichten, valt onder de Verdragsregels inzake het verrichten van diensten. Het handelsverkeer in alle materialen, geluidsdragers, films, apparaten en andere voor de uitzending van televisieberichten gebruikte zaken, zijn echter als goederen te beschouwen.⁶

Ook de hiervoor genoemde richtlijn met betrekking tot de levering van digitale inhoud en digitale diensten, alsmede de richtlijn met betrekking tot de verkoop van goederen met inbegrip van goederen met digitale elementen⁷, lijken ervan uit te gaan dat data/digitale gegevens niet zijn te kwalificeren als goederen waarover je eigendom kunt hebben. Goederen met digitale elementen worden wel in het geheel als goederen beschouwd als het ontbreken van de digitale dienst of inhoud ertoe zou leiden dat de goederen hun functie niet kunnen vervullen. Te denken valt aan besturingssystemen, applicaties, de continue levering van verkeersgegevens in een navigatiesysteem of de continue levering van individueel aangepaste trainingsplannen in het geval van een smartwatch.⁸

Data als vermogensrecht?

Data zouden mijns inziens wel beschouwd kunnen worden als een vermogensrecht. Een vermogensrecht is, zoals vermeld, een recht dat overdraagbaar is of ertoe strekt een rechthebbende stoffelijk voordeel te verschaffen of verkregen zijn in ruil voor stoffelijk voordeel.

Zoals onder meer blijkt uit de 'Richtlijn voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten' wordt ervan uitgegaan dat persoonsgebonden data overdraagbaar zijn of kunnen worden verkocht c.q. een bepaalde waarde vertegenwoordigen (stoffelijk voordeel). Hetzelfde geldt mijns inziens voor niet-persoonsgebonden data. Ook deze data vertegenwoordigen een waarde en kunnen worden verkocht.⁹ Dit is bijvoorbeeld ook

het uitgangspunt in de richtlijn voor open data en hergebruik van overheidsinformatie.

Van vermogensrechten kun je geen eigenaar worden (want dat kan alleen bij zaken), maar je kunt wel rechtgebende zijn van vermogensrechten. Vermogensrechten kunnen bijvoorbeeld ook worden verkocht. Kij-

Data kunnen wel beschouwd worden als een vermogensrecht

kend naar jurisprudentie van de Hoge Raad, dan lijkt dit er ook op te wijzen dat bij data in ieder geval sprake is van een vermogensrecht.

In een ver verleden heeft de Hoge Raad in een strafzaak geoordeeld dat elektriciteit, wat evenmin als een stoffelijke zaak kan worden beschouwd, te kwalificeren is al een goed in de zin van artikel 310 van het toentertijd geldende wetboek van strafrecht.¹⁰ Het ging in die zaak om diefstal van elektriciteit. Er was naar voren gebracht dat diefstal in de wet gedefinieerd was als het wegnemen van enig goed dat aan een ander toebehoort (dus eigendom is van een ander) en dat eigendom uitsluitend stoffelijke voorwerpen kan bevatten. De Hoge Raad spreekt niet expliciet uit of sprake is van een zaak

of vermogensrecht, maar oordeelde dat in ieder geval sprake is van een 'goed'. Dit, omdat elektrische energie een zeker zelfstandig bestaan heeft, deze energie op een andere zaak overgebracht kan worden, door toedoen van de mens opgewekt kan worden en ter beschikking kan blijven van degene die de elektriciteit opwekte. Daarnaast vertegenwoordigt elektriciteit een zekere waarde, enerzijds omdat de verkrijging gepaard ging met kosten en moeite, anderzijds omdat iemand in staat is de elektriciteit hetzij ten eigen bate te gebruiken of tegen vergoeding aan anderen over te dragen. Dat dus – waar artikel 310 Sr. ten doel heeft het vermogen van een ander te beschermen en met dat doel het wegnemen van 'enig goed' onder de in dat artikel genoemde omstandigheden strafbaar stelt zonder nader aan te duiden wat onder 'enig goed' gerekend moet worden – op grond van bovengenoemde eigenschappen dit artikel ook op elektrische energie van toepassing is.¹¹ In de huidige rechtspraak wordt er eveneens voetstoots van uitgegaan dat diefstal van elektriciteit mogelijk is.¹² Uit dit arrest blijkt dus dat elektriciteit een goed is en dus een zaak of een vermogensrecht. Uit de omschrijving van de Hoge Raad lijkt te volgen dat de Hoge Raad ervan uitgaat dat sprake is van een vermogensrecht.

Software is een goed

Ook het Hof van Justitie gaat ervan uit dat elektriciteit onder de kwalificatie 'goederen' valt.¹³ Mijns inziens zou er niets in de weg staan om bij data eenzelfde redenering te hanteren. Data voldoen immers aan dezelfde kwalificaties als de Hoge Raad in het arrest geeft voor elektriciteit.

Dit lijkt ook te volgen uit een later arrest over software. De Hoge Raad oordeelde dat software kan worden beschouwd als een goed (zaak of vermogensrecht). In deze zaak, die ging over de vraag of je software kunt kopen, werd de vraag opgeworpen of software als zaak moest worden beschouwd waar je eigendom over kunt verkrijgen of als vermogensrecht waar je recht-hebbende op kunt zijn. In het verleden oordeelde de Hoge Raad dat software noch als zaak noch als ver-mogensrecht kon worden beschouwd.¹⁴ De Hoge Raad oordeelt nu:

*'In dit verband is in de eerste plaats van belang dat de toepasselijkheid van de kooptitel niet is beperkt tot de koop van zaken volgens de begripsomschrijving van art. 3:2 BW. Uit art. 7:47 BW, waarin is bepaald dat koop ook betrekking kan hebben op vermogens-rechten, blijkt dat de wetgever de kooptitel van toe-passing heeft geacht op alle goederen als bedoeld in art. 3:1 BW, en dus aan die titel een ruim bereik heeft willen geven wat betreft het voorwerp van de koop-vereinkomst. Voorts is van belang dat een overeen-komst tot het aanschaffen van standaardcomputer-programmatuur – op een gegevensdrager of via een download – voor een niet in tijdsduur beperkt gebruik tegen betaling van een bepaald bedrag ertoe strekt de verkrijger iets te verschaffen dat geïndividualiseerd is en waarover hij feitelijke macht kan uitoefenen. Dit al-les pleit voor toepasselijkheid van de kooptitel op een zodanige overeenkomst. Deze toepasselijkheid is ook wenselijk omdat de kooptitel een uitgewerkte regeling geeft inzake conformiteit, klachtplicht en verjaring, en omdat met die toepasselijkheid de rechtspositie van de koper wordt versterkt (met name in het geval van consumentenkoop en koop op afstand). In al deze opzichten bestaat geen aanleiding de aanschaf van standaardsoftware te onderscheiden van de koop van zaken en vermogensrechten.'*¹⁵

In deze zaak achtte de Hoge Raad het onderscheid tussen zaken en vermogensrechten dus niet relevant voor de beantwoording van de vraag wat je met soft-ware mag doen. Of het nu een zaak is waar je eigenaar van kunt worden of een vermogensrecht waar je recht-hebbende over kunt zijn, in beide gevallen kun je het kopen en kun je er 'feitelijke macht' over uitoefenen.

Conclusie

Mijns inziens zouden data op deze zelfde manier ge-kwalificeerd dienen te worden, of het nu gaat om per-soonsgebonden data of niet. Of daarbij nu sprake is van eigendom van een zaak of van rechtthebbendheid

op een vermogensrecht, in beide gevallen kun je rech-ten doen gelden op de data die je genereert of in je bezit hebt. Je kunt de data onder meer gebruiken, ver-kopen, inzien of in laten zien, bepalen dat de data al dan niet vertrouwelijk blijven, aanvullen en bewerken en daarover overeenkomsten sluiten.¹⁶

Mij dunkt dat degene die de data genereert, dus moei-te doet om de data te verkrijgen door het plaatsen van sensoren of andere instrumenten, rechtthebbende is op de data. De gemeente waarin de data worden ge-geneerd (door derde partijen) is mijns inziens niet ook automatisch rechtthebbende. Het is dus van belang bij het sluiten van contracten die betrekking hebben op het genereren van data, ook te regelen wie rechttheb-bende zijn op die data en als zodanig gebruik kunnen ma-ken van de betreffende data.

Hoewel voorstelbaar is dat een gemeenteraad via de verordening en een vergunningstelsel wellicht een aanspraak op bepaalde te genereren data van een derde zou willen krijgen, is dit een aspect dat mijns inziens in beginsel uitsluitend contractueel of via aan-bestedingsregels¹⁷ kan worden geregeld, wanneer in opdracht van de gemeente bepaalde smartcitytoepas-singen worden geplaatst.

Ik houd dit onderdeel, wie rechtthebbende is op de ge-geneerde data, dan ook buiten de scope van de op te stellen verordening.

NOTE

1 Artikel 3:2 BW.

2 Artikel 3:6 BW

3 Artikel 5:1 BW

4 Dit wordt algemeen aangenomen. De Hoge Raad heeft echter in een strafrechtelijke zaak al eens aangenomen dat elektriciteit wel kwalificeert als goed.

5 HvJ EG 10 december 1968, C-7/68, ECLI:EU:C:1968:51

6 HvJ EG 30 april 1974, C-155/73

7 Richtlijn 2019/770 en Richtlijn 2019/771

8 Zie considerans 39 van Richtlijn 2019/771

9 Zie artikel 7:47 BW

10 Onder goederen in dat artikel werden eveneens zaken of vermogensrechten verstaan

11 Zie HR 23 mei 1921, NJ 1921, p. 564

12 NBSTRAF 2019/103, Hoge Raad, 12-03-2019, ECLI:N-L:HR:2019:335, nr. 236.17

13 HvJ EU, 6 december 2018, ECLI:EU:C:2018:986

14 HR 3 december 1996, NJ 1997, 574

15 HR 27 april 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV1301

16 Zie voor een uitgebreide toelichting hierop ook het ar-tikel Data in het vermogensrecht van prof. Mr. T.F.E. Tjong Tjin Tai

17 Zie voor een voorbeeld in het aanbestedingsrecht Gerechtshof Den Haag, 25 april 2019, ECLI:NL:GHD-HA:2019:906

Bestuurlijke afwegingsruimte voor technologische dilemma's

In 2018 verscheen het boek *Smart & Leefbaar* waarin we de nieuwe ethische en maatschappelijke discussies vertalen naar bestuurlijke afwegingsruimte. Een korte samenvatting.

AUTEUR: ANITA NIJBOER (KENNEDY VAN DER LAAN)

Technologisering is al zover, dat kunnen we helemaal niet meer bijsturen.'

Bij elke presentatie die we geven over de smart city zit wel iemand die denkt dat we reddeloos verloren zijn en dat ons leven wordt beheerst door de algoritmen van Google, Facebook en Amazon. Nog even en we zijn zombies in een wereld die wordt bestuurd door die algoritmen. En – eerlijk is eerlijk – dat is voor een deel ook het geval. We kijken de series die Netflix ons aanbeveelt, fietsen de routes die Google voorzegt en zijn blij met de app van NS die precies weet welke trein genomen moet worden. Technologisering verrijkt het leven. Terwijl we weten dat er achter de schermen dingen gebeuren die we niet helemaal begrijpen of overzien. Maar dat wil niet zeggen dat we dat niet kunnen bijsturen. Dat we reddeloos verloren zijn. Om dat concreet te maken zijn we – in een samenwerking tussen de Future City Foundation, Ekelmans & Meijer Advocaten, de Economic Board Utrecht en de gemeente Amersfoort – aan de slag gegaan met de vraag of er regels nodig zijn voor de smart city. En zo ja, hoe dan.

Raamwerk van het Rathenau

Digitalisering en technologisering van de samenleving roepen nieuwe ethische en maatschappelijke discussies op. De afgelopen jaren zijn veel publicaties verschenen over de slimme stad. Wij gebruiken het framework afkomstig uit het rapport *Opwaarderen – Borgen van publieke waarden in de digitale samenleving* (2017), opgesteld door het Rathenau Instituut op verzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Eerste Kamer, om te laten zien welke publieke waarden in de slimme stad onder druk komen te staan en wat je daaraan kunt doen. Het Rathenau Instituut identificeert er zeven: privacy, veiligheid, rechtvaardigheid, autonomie, controle over technologie, menselijke waardigheid en machtsevenwicht.

Ongewenste neveneffecten digitalisering

Naast alle voordelen van nieuwe technologieën kunnen zij ook ongewenste neveneffecten opleveren en kunnen fundamentele (grond) rechten in het gedrang komen. Volgens het Rathenau Instituut speelt software een steeds grotere rol in

het nemen van beslissingen over mensen, waardoor het proces van data-analyse bijvoorbeeld kan leiden tot het aantasten van het recht op gelijke behandeling. Dit kan discriminatie tot gevolg hebben. Ook kan worden afgevraagd of het wenselijk is dat een computer (morele) beslissingen neemt zonder menselijke tussenkomst. Daarnaast kan het verzamelen van data de privacy aantasten, ligt het gevaar op de loer dat verzamelde data voor andere doelen worden gebruikt dan oorspronkelijk de bedoeling was en kunnen gegevens worden gebruikt om mensen onbewust te beïnvloeden. Verzamelde data zijn te hacken en te gebruiken voor identiteitsfraude. Deze neveneffecten spelen in privaatrechtelijke verhoudingen tussen bedrijven en burgers, en tussen bedrijven onderling maar ook in het publieke domein in het kader van de smart city.

Welke wetgeving is er voor de smart city?

Aan de hand van het rapport van Rathenau Instituut zijn wij nagegaan welke wetgeving er op deze aandachtsgebieden bestaat om ongewenste neveneffecten tegen te gaan. Zo staan er in de eerste

plaats mensenrechten in nationale en internationale regelgeving, bijvoorbeeld in de Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Hierin zijn fundamentele grondrechten als recht op privacy, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vergadering en godsdienst en het verbod op discriminatie vastgelegd. Het recht op privacy is heel specifiek uitgewerkt in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), die op 25 mei 2018 in werking is getreden. Daarmee is bijvoorbeeld het recht op menselijke tussenkomst bij besluiten vastgelegd en het feit dat gegevens niet voor een ander doel gebruikt mogen worden dan waarvoor ze bedoeld zijn. Ook zijn er veel regels op het gebied van data security, het tegengaan van hacken en identiteitsfraude.

Voor zover er op bepaalde gebieden nog geen wetgeving bestaat, hebben wij per aandachtsgebied geïnventariseerd op welke wijze negatieve effecten tegengegaan kunnen worden. Welke regels zouden er gesteld kunnen worden en binnen welke bandbreedte zou je op dit vlak regels kunnen en misschien ook moeten stellen? Hoe zit het bijvoorbeeld met regels die de menselijke autonomie beschermen en bijvoorbeeld bepaalde vormen van manipulatie tegengaan? Is er wetgeving die regelt dat we voldoende controle hebben over technologie en de transparantie van algoritmen? Of wetgeving die regelt in hoeverre we recht hebben op menselijk contact? Willen we op dit vlak regelgeving die ons beschermt of vinden we het onnodig? En als we regelgeving zou-

den willen hebben, hoe ver zou deze dan kunnen of moeten gaan?

Wat is de bestuurlijke afwegingsruimte?

Ten slotte hebben we geïnventariseerd wat de bestuurlijke afwegingsruimte is die gemeenten zelf hebben. De belangrijkste conclusie uit dat artikel is dat om te bepalen of door de gemeenteraad in een verordening regels mogen worden gesteld op het gebied van smart city, per deelonderwerp moet worden onderzocht of er bestaande wetgeving is op dit punt en zo ja, of sprake is van wetgeving die exclusief is voorbehouden aan het Rijk. In dat geval is er voor de gemeente geen ruimte om nadere regels te stellen. Als er geen wetgeving is, of wetgeving waar geen sprake is van exclusiviteit en de gemeentelijke regeling niet in strijd is met hogere regelgeving, dan zal per deelonderwerp beoordeeld moeten worden of de regeling een gemeentelijk openbaar belang betreft en niet treedt in individuele belangen van burgers. Als aan deze voorwaarden is voldaan, kunnen in een verordening regels worden gesteld in verband

met smart city in openbare ruimtes. De vraag is vervolgens hoe je als gemeenteraad keuzes kan maken binnen de bestuurlijke afwegingsruimte. Kun je je eigen ethische en politieke afweging maken op het gebied van bijvoorbeeld controle over technologie of autonomie? Het antwoord is 'ja'. Het is ingewikkeld, maar het kan. Net zoals veel andere politieke en ethische keuzes ingewikkeld zijn. Door middel van gesprekken met deskundigen, workshops en via een internetconsultatie hebben wij de bestuurlijke afwegingsruimte in kaart gebracht. We hebben een aanzet gedaan om de zeven publieke waarden van het Rathenau Instituut objectief te maken en daarmee schaalbaar. Zodat bestuurders weten waar het over gaat als we het hebben over die waarden. We geven de bandbreedtes aan waarbinnen de keuze gemaakt kan worden. We geven niet aan welke keuzes gemaakt moeten worden, maar binnen welke kaders. Welke afweging er wordt gemaakt is aan de gemeente. Net als bij elke ethische beslissing.

Het boek [Smart & Leefbaar - Belangen borgen in de digitaliserende gemeente](#), geschreven door Heerd Jan Hoogeveen (Startup Utrecht), Anita Nijboer (Kennedy Van der Laan), Jan-Willem Wesselink (Future City Foundation), Jos van Winkel (Gemeente Amersfoort), is is te verkrijgen via: <https://future-city.nl/smartenleefbaar>. Daar is een gratis pdf te downloaden.

Future City verzorgt ook workshops over ethiek in de smart city. Voor gemeenteraden, colleges van B&W en andere groepen. In twee uur leert u over de kaders en hoe u ze kunt stellen. En gaat u dat ook zelf doen. Kijk voor meer info op <https://future-city.nl/smartenleefbaar>

Zo regel je het

Modelverordening smartcitytoepassingen in de openbare ruimte

Het afgelopen jaar kregen we veel vragen van gemeenten hoe ze hun smartcitytoepassingen moeten vergunnen. En omdat daar nog geen standaardverordening voor bestaat heeft Anita Nijboer, partner bij advocatenkantoor Kennedy Van der Laan een modelverordening geschreven. Die vindt u aan het einde van dit artikel. Eerst leggen we uit hoe we daar zijn gekomen, welke (nieuwe) wetgeving er is en hoe u de verordening kunt gebruiken.

AUTEUR: ANITA NIJBOER (KENNEDY VAN DER LAAN)

Waarom is een verordening nodig?

In de digitaliserende en technologiserende stad worden via sensors en camera's data verzameld. Die data worden gebruikt om de stad of het dorp te besturen en efficiënter te maken of door private ondernemingen voor hun bedrijfsdoelstellingen. Hiervoor is smartcitytechnologie nodig. Voorbeelden hiervan zijn slimme lantaarnpalen die de lichtsterkte aanpassen om bezoekersstromen te reguleren, verkeerssystemen met camera's die het verkeer reguleren om opstoppingen te voorkomen of camera's of sensoren die bezoekers via een app naar parkeerplaatsen leiden.

Het spreekt voor zich dat het gebruikmaken van dergelijke technische toepassingen talloze voordelen biedt om de stad leefbaarder en duurzamer te maken. Tegelijkertijd kan het constant vergaren van data en het beslissen op basis van een interpretatie van die data ook negatieve effecten hebben, bijvoorbeeld omdat onze privacy of autonomie in het gedrang komt of omdat op basis van onjuiste interpretaties onjuiste beslissingen worden genomen.

Het Rathenau Instituut heeft in het rapport *Opwaarderen* zeven waarden geïdentificeerd die in het gedrang kunnen komen bij het gebruik van smartcitytechnologie. Deze waarden zijn: privacy, autonomie (de mate waarin iemand wordt beïnvloed en de mate waarin transparant is dat sprake is van beïnvloeding), veiligheid, controle over technologie (dit omvat zowel het hebben van grip van de technologie als het hebben van grip op de

technologie), menselijke waardigheid (hieronder wordt zowel het recht op imperfectieruimte als het recht op menselijk contact verstaan), rechtvaardigheid (in overeenstemming met de wet, niet discriminerend) en machtsevenwicht (in hoeverre heb je een keus om mee te doen met de digitalisering of je eraan te onttrekken).¹

In mijn bijdrage aan het boek *Smart & Leefbaar – Belangen borgen in de digitaliserende gemeente* (gratis te downloaden via <https://future-city.nl/smartenleefbaar>) heb ik voor deze zeven waarden onderzocht welke wetgeving er op dat moment bestond om ervoor te zorgen dat die waarden niet in het gedrang zouden komen.

Uit dit onderzoek bleek dat afgezien van specifieke wetgeving op het gebied van privacy en veiligheid de regelgeving op dit punt beperkt is. Er bestaan uitsluitend algemene mensenrechten die onder meer in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en de grondwet zijn vastgelegd. Te denken valt aan het recht op privacy, vrijheid van meningsuiting en het verbod op discriminatie. Een specifieke vertaling naar de smartcitytoepassingen is nog niet gemaakt, noch op Europees niveau noch op rijksniveau.

Verder heb ik onderzocht of gemeenten zelf de bevoegdheid hebben op een bepaald punt wetgeving te maken. Veel van deze toepassingen, zoals slimme lantaarnpalen en sensoren, worden immers primair bij een gemeente 'aangeboden' of zelfs in een gemeente geplaatst zonder verder overleg met de gemeente. Een voorbeeld van dat laatste is het reclamebillboard dat op een NS-station in Amersfoort werd geplaatst. In het

billboard zaten camera's die registreerden naar welk onderdeel van de reclame het langst werd gekeken, of het een vrouw of een man was die keek en binnen welke leeftijdscategorie deze man of vrouw viel. Op basis van die informatie kon de reclame weer worden aangepast. Omdat in dit geval de camera slechts kenmerken registreerde en de personen niet herkenbaar in beeld kwamen, was volgens de Autoriteit Persoonsgegevens geen sprake van het registreren van persoonsgegevens zodat op grond van de AVG geen verbod werd overtreden. Toch vonden velen het – logischerwijs – geen fijn idee om zonder dat te weten bespied te worden en als proefkonijn/onbetaalde tester te fungeren om reclame te verbeteren. Al snel werd gewezen naar de gemeente. Had de gemeente dit niet kunnen verbieden?

In *Smart & Leefbaar* heb ik uiteengezet dat als over een onderwerp geen hogere regelgeving is en het onderwerp de 'gemeentelijke huishouding' aangaat, de gemeenteraad er in een verordening regels over mag stellen. Onder de Omgevingswet geldt dat sprake moet zijn van een 'toepassing in de fysieke leefomgeving' van een gemeente. Het is dan vervolgens aan een gemeenteraad om binnen dat kader te bedenken waar de grenzen liggen voor de toepassingen in relatie tot de zeven waarden.

Lessen uit workshops

Naar aanleiding van het boek hebben we verschillende sessies gehad met stakeholders, onder wie diverse wethouders en presentaties gegeven in gemeenteraden. We hebben geprobeerd erachter te komen of een uniforme grens te trekken is met betrekking tot deze waarden. Zijn we het met elkaar eens dat de veiligheid van systemen absoluut is? Of dat privacy altijd voorgaat op gemak? Uit deze sessies bleek dat geen uniforme grens te trekken was. Ook bleek dat het er maar zeer van afhing vanuit welk domein werd gekeken naar het onderwerp. Bijvoorbeeld iemand uit het zorgdomein vond dat er best wat zou mogen worden ingeleverd op privacy als daarmee wel meer adequate hulp zou kunnen worden geboden. Op het gebied van autonomie vond de een het heel fijn om de drie 'beste' sushirestaurants aangeraden te krijgen zodra hij in een vreemde stad kwam. Een ander zat daar helemaal niet op te wachten. Er bleek verschil te zijn in aandachtsgebied (vanuit welk domein wordt er naar het onderwerp gekeken, openbare orde, zorg of ruimtelijke ordening), politieke kleur en persoonlijkheid.

Naast een groot verschil in de manier waarop men de waarden wilde inkleuren, bleek ook vaak de vraag op te komen wat de gemeente nu eigenlijk kan bijdragen. Kunnen we Facebook stoppen? Hebben we invloed op

Google? Worden we niet al aan alle kanten afgeluisterd (bijvoorbeeld via Siri of Alexa), bespied en beïnvloed? In hoeverre kan een gemeente daar sturend in optreden? Is wat een gemeente kan doen niet veel te beperkt?

Gemeentelijk kader

Deze vragen zijn terecht omdat het uiteraard waar is dat een gemeente grote delen van het spectrum niet kan regelen. Als het bijvoorbeeld gaat om toelating van bepaalde apparaten/systemen tot de markt, aansprakelijkheid bij niet goed functionerende robots, regelgeving over het plaatsen van cookies, bescherming van consumenten bij het leveren van digitale diensten, bepalen welke data binnen Europees verband open moeten zijn, dan ligt de regelgevende bevoegdheid niet bij een gemeente maar bij het rijk of bij de Europese Unie. Niet in de laatste plaats omdat het dan immers om een groter belang gaat dan alleen een lokaal gemeentelijk belang. Het kader waarbinnen er iets te regelen valt voor een gemeente is immers: gemeentelijk belang/fysieke leefomgeving én geen exclusiviteit voor hogere wetgever of strijd met bestaande wetgeving.

Om dit verder inzichtelijk te maken leek het mij daarom goed een model voor een gemeentelijke verordening te maken voor de smart city. Om te laten zien over welke onderwerpen een gemeente iets kan regelen en hoe een gemeente dat kan doen en waar de mogelijkheden en beperkingen zitten bij regelgeving op gemeentelijk niveau. Ik heb in deze verordening een grens gelegd bij de verschillende waarden maar deze kan natuurlijk op een andere manier worden gekozen.

Het doel van deze modelverordening is om de discussie verder te helpen, beter inzichtelijk te maken wat een gemeente zelf zou kunnen regelen en wat niet.

In dit artikel zal ik, in vervolg op *Smart & Leefbaar – Belangen borgen in de digitaliserende gemeente* eerst beschrijven welke nieuwe (Europese) wetgeving na het uitkomen van het vorige boek in de maak is of in werking is getreden. Vervolgens beschrijf ik het toepassingsbereik van de verordening: over welke onderwerpen kun je iets regelen en welke niet, wie beschikking heeft over de gegenereerde data en de aanpak waarmee de verordening is opgesteld. De conceptverordening is als bijlage bij dit hoofdstuk gevoegd.

NOTE

1. Zie voor een nadere toelichting op deze begrippen *Smart & Leefbaar – Belangen borgen in de digitaliserende gemeente*

Welke (nieuwe) regelgeving bestaat er?

Het is belangrijk om eerst te bezien welke regelgeving er is op Europees en landelijk niveau voordat overgegaan wordt tot het opstellen van een verordening. Immers, een verordening mag geen onderwerpen regelen waarover een hogere wetgever bij uitsluiting bevoegd is of op een wijze die in strijd is met hogere wetgeving. In dit artikel leest u een update tot september 2019.

In *Smart & Leefbaar* ben ik nagegaan welke wetgeving er op moment van schrijven van dat boek bestond. Voor een uiteenzetting van de regelgeving en de in voorbereiding zijnde regeling van de Europese Commissie verwijs ik naar pagina 48-73 van dat boek. Sinds *Smart & Leefbaar* in 2018 verscheen, is op Europees niveau nieuwe regelgeving vastgesteld en in de maak. Het gaat om diverse regelgeving die te maken heeft met het gebruik van data, zowel persoonsgebonden als niet-persoonsgebonden en met digitale dienstverlening. Het gaat om Europese verordeningen en Europese richtlijnen. Kort gezegd werken verordeningen rechtstreeks en moeten richtlijnen eerst nog worden omgezet in nationale wetgeving. Gebeurt dit laatste niet tijdig of niet correct dan kunnen sommige bepalingen alsnog rechtstreekse werking hebben of via richtlijnconforme interpretatie doorwerken.

Voorstel voor een e-privacyverordening²

In 2017 heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan voor een e-privacyverordening. Deze e-privacyverordening is bedoeld als *lex specialis* [bijzondere wetgeving] bij de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Zodra de e-privacyverordening in werking treedt, gaan de bepalingen uit de e-privacyverordening voor op de bepalingen uit de AVG wanneer sprake is van elektronische communicatiegegevens. Als in de e-privacyverordening een onderwerp niet is geregeld is, geldt alsnog de AVG als het gaat om persoonsgegevens.

Met deze verordening wordt de e-privacyrichtlijn van 2002³ ingetrokken. De wetgeving wordt via de e-privacyverordening in overeenstemming gebracht met de AVG. Een belangrijk verschil met de e-privacyrichtlijn is ook dat deze geen rekening houdt met zogeheten 'over the top communicatiediensten' (OTT's), dit zijn nieuwe internetdiensten zoals Voice over IP, instant messaging en webmaildiensten die in de plaats komen van traditionele communicatiediensten.⁴ De e-privacyverordening heeft uitdrukkelijk ook betrekking op aanbieders van OTT's.

Het doel van de e-privacyverordening is om de privacy bij het gebruik van elektronische communicatie beter te beschermen. Het regelt onder meer de vertrouwelijkheid van elektronische communicatiegegevens, de redenen waarom elektronische communicatiegegevens en elektronische communicatiemetagegegevens verwerkt mogen worden, de opslag en het moeten wissen of anonimiseren van de inhoud van elektronische communicatie, een nieuwe cookieregeling en bescherming tegen spam. Het is nog onduidelijk wanneer de verordening in werking zal treden.⁵

Verordening voor het vrije verkeer van niet-persoonsgebonden data⁶

Op 14 november 2018 is de 'Verordening voor het vrije verkeer van niet-persoonsgebonden data vastgesteld'. Deze verordening is vanaf 18 juni 2019 van toepassing. Het doel van de verordening is om één markt tot stand te brengen voor diensten op het gebied van gegevensopslag en -verwerking.

Op dit moment wordt die mogelijkheid beperkt omdat in veel lidstaten lokalisatierestricties zijn.⁷ Localisatierestricties, oftewel gegevenslokalisatievereisten, zijn kort gezegd regels die gegevensverwerking op het grondgebied van de eigen lidstaat verplicht stellen of die gegevensverwerking in een andere lidstaat belemmeren.⁸ De verordening bevat een verbod op gegevenslokalisatievereisten. Een uitzondering geldt uitsluitend voor verboden die evenredig en gerechtvaardigd zijn in het kader van openbare veiligheid. De bestaande gegevenslokalisatievereisten die hiermee niet in overeenstemming zijn, moeten uiterlijk per 2021 zijn ingetrokken.⁹ Verder zorgt de verordening ervoor dat het bevoegd gezag over de bevoegdheid blijft beschikken om toegang tot gegevens te behouden of te krijgen voor het uitvoeren van wettelijke taken. Deze toegang mag niet worden geweigerd omdat de gegevens in een andere lidstaat worden verwerkt. Aan lidstaten worden ook bevoegdheden gegeven om de gegevens daadwerkelijk te verkrijgen, waaronder toegang tot gebouwen en dataverwerkingsapparatuur en het voorzien in sancties bij niet-nakoming.¹⁰

Tot slot moet de verordening ervoor zorgen dat professionele gebruikers van gegevensopslagdiensten of andere gegevensverwerkingsdiensten gemakkelijker naar een andere dienstverlener kunnen overstappen waarbij ze hun gegevens meenemen.¹¹ In artikel 6 van de verordening is daarom bepaald dat de Europese Commissie dienstverleners en professionele gebruikers moet stimuleren om uiterlijk op 29 november 2019 gedragscodes op te stellen en uiterlijk op 29 mei 2020 in te voeren

die onder meer voldoende gedetailleerde, duidelijke en transparante informatie bevatten over de voorwaarden waaronder gegevens moeten kunnen worden meegenomen.

Richtlijn voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten¹²

De 'Richtlijn voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten' is op 11 juni 2019 in werking getreden.¹³ Deze richtlijn beoogt de consument te beschermen bij het aangaan van overeenkomsten die betrekking hebben op digitale inhoud of digitale diensten.

Hoewel deze richtlijn niet zozeer betrekking heeft op de relatie tussen de overheid en burger of op smartcitytoepassingen maar meer op de relatie tussen commerciële aanbieders en de concurrent, bespreek ik deze richtlijn hier voor de volledigheid toch. Interessant is dat deze richtlijn uitgaat van de mogelijkheid om te betalen met je persoonsgegevens in ruil voor een digitale dienst.

De richtlijn regelt onder meer wanneer een digitale dienst/inhoud op de juiste wijze is geleverd, aan welke vereisten een digitale dienst/inhoud moet voldoen (objectieve en subjectieve conformiteitsvereisten), aansprakelijkheden bij onjuiste levering of non-conformiteit, remedies bij leveringsverzuim en conformiteitsgebreken, de bewijslastverdeling, het recht van ontbinding en het recht van verhaal.

Zoals blijkt uit de considerans bij deze richtlijn, is de richtlijn van toepassing op alle overeenkomsten waarbij een handelaar digitale inhoud of een digitale dienst aan een consument levert of zich ertoe verbindt die te leveren. Een handelaar wordt in artikel 3 van de richtlijn kort gezegd gedefinieerd als iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die digitale inhoud of digitale diensten levert.¹⁴

Aanbieders van platformen worden ook als handelaren in de zin van de richtlijn beschouwd wanneer zij handelen voor doeleinden die betrekking hebben op hun eigen bedrijf en als rechtstreekse contractpartij van de consument voor de levering van digitale inhoud of een digitale dienst. Ook mogen lidstaten de toepassing van deze richtlijn uitbreiden tot aanbieders van platformen die niet voldoen aan de vereisten om als handelaar in de zin van deze richtlijn te worden beschouwd.¹⁵

De richtlijn heeft onder meer betrekking op computerprogramma's, applicaties, videobestanden, audiobestanden, muziekbestanden, digitale spellen, e-boeken of andere e-publicaties, maar ook op digitale diensten

die de totstandkoming en de verwerking van, de toegang tot of de opslag van gegevens in digitale vorm mogelijk maken, met inbegrip van software als dienst, zoals het delen van video- en audiomateriaal en andere diensten voor het hosten van bestanden, tekstverwerking of spellen die worden aangeboden in de 'cloud computing'-omgeving en op sociale media. Aangezien er tal van manieren zijn om digitale inhoud of een digitale dienst te leveren, is de richtlijn van toepassing ongeacht de gegevensdrager waarop de digitale inhoud of digitale dienst wordt doorgegeven of waarmee daartoe toegang wordt verschaft.¹⁶

De richtlijn is echter niet van toepassing op internettoegangsdiensten.¹⁷

De richtlijn is van toepassing als de consument betaald voor de dienst (een prijs betaald), maar ook wanneer de consument niet hoeft te betalen met geld maar in plaats daarvan persoonsgegevens verstrekt. De considerans vermeldt hierover het volgende¹⁸:

'Zulke bedrijfsmodellen worden in verschillende vormen gebruikt in een aanzienlijk deel van de markt. Hoewel deze richtlijn volledig onderkent dat de bescherming van persoonsgegevens een grondrecht is en dat persoonsgegevens dan ook niet kunnen worden beschouwd als een goed, moet deze richtlijn waarborgen dat consumenten bij zulke bedrijfsmodellen recht hebben op contractuele remedies. Deze richtlijn moet dan ook van toepassing zijn op overeenkomsten waarbij de handelaar digitale inhoud of een digitale dienst aan de consument levert of zich ertoe verbindt die te leveren, en de consument persoonsgegevens verstrekt of zich ertoe verbindt die te verstrekken. De persoonsgegevens kunnen aan de handelaar worden verstrekt ten tijde van de sluiting van de overeenkomst of op een later tijdstip, zoals wanneer de consument aan de handelaar toestemming geeft om persoonsgegevens te gebruiken die de consument kan uploaden of creëren met gebruikmaking van de digitale inhoud of digitale dienst. (...). Deze richtlijn moet bijvoorbeeld van toepassing zijn wanneer de consument een socialmedia-account opent en een naam en e-mailadres verstrekt die worden gebruikt voor andere doeleinden dan uitsluitend om digitale inhoud of een digitale dienst te leveren of voor andere doeleinden dan om te voldoen aan wettelijke vereisten. De richtlijn moet ook van toepassing zijn wanneer de consument aan de handelaar toestemming geeft om materiaal dat bestaat uit persoonsgegevens, zoals foto's of posts die de consument uploadt, te verwerken voor reclamadoeleinden. Het moet de lidstaten echter vrij staan om te bepalen of er aan de vereisten

voor de totstandkoming, het bestaan en de geldigheid van een overeenkomst naar nationaal recht is voldaan.'

De richtlijn is niet van toepassing bij het verstrekken van persoonsgegevens in ruil voor de digitale dienst/inhoud:

- wanneer de persoonsgegevens uitsluitend worden verzameld om digitale inhoud of een digitale dienst te leveren;
- wanneer de persoonsgegevens uitsluitend worden verzameld om aan wettelijke vereisten te voldoen, zoals verplichte registratie van een consument vanwege beveiliging en identificatie; als alleen metagegevens worden verzameld zoals informatie over het apparaat van de consument of browsageschiedenis;
- als de consument geen overeenkomst heeft gesloten maar om toegang te krijgen tot inhoud of een dienst uitsluitend aan reclame wordt blootgesteld.¹⁹

Wel mogen de lidstaten de toepassing van deze richtlijn uitbreiden tot dergelijke situaties.

De richtlijn is verder niet van toepassing op kosteloze en open software, mits die niet tegen betaling van een prijs wordt geleverd en de persoonsgegevens van de consument uitsluitend worden gebruikt om de beveiliging, compatibiliteit of interoperabiliteit van de software te verbeteren.²⁰

De richtlijn bepaalt verder uitdrukkelijk in de considerans dat alle verwerking van persoonsgegevens in overeenstemming moet zijn met de AVG. Wanneer de verwerking van persoonsgegevens gebaseerd is op toestemming, gelden dus de specifieke bepalingen van de AVG, inclusief die bepalingen waarmee beoordeeld kan worden of de toestemming vrijelijk is gegeven. Het in de AVG neergelegde recht op het wissen van gegevens of het intrekken van toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens, geldt onverkort voor de onder deze richtlijn vallende overeenkomsten. Het recht van de consument om de overeenkomst overeenkomstig deze richtlijn te ontbinden, mag bovendien geen afbreuk doen aan het recht van de consument om overeenkomstig de AVG een voor de verwerking van zijn persoonsgegevens gegeven toestemming in te trekken. Specifiek wordt opgemerkt dat de 'Richtlijn voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten' over dit onderwerp (privacy) daarom niets regelt.²¹

De richtlijn moet uiterlijk op 1 juli 2021²² worden omgezet in nationale regelgeving. De bepalingen van de richtlijn zijn van toepassing vanaf januari 2022, dus ook op bestaande overeenkomsten, met uitzondering van

artikel 19²³ en 20²⁴ van de richtlijn. Deze artikelen zijn slechts van toepassing op overeenkomsten die na 1 januari 2022 zijn gesloten.

Richtlijn inzake open data en het hergebruik van overheidsinformatie²⁵

De 'Richtlijn inzake open data en het hergebruik van overheidsinformatie' is op 16 juli 2019 in werking getreden. Het doel van de richtlijn is om overheidsinformatie, dus ook alle data die door de overheid of met overheidsfinanciering worden gegenereerd, zoveel mogelijk ter beschikking te stellen voor hergebruik door derden. Dit kan zowel commerciële doeleinden als niet-commerciële doeleinden dienen.

In de considerans wordt dit doel als volgt weergegeven:

*'In de lidstaten verzamelt, produceert, vermenigvuldigt en verspreidt de publieke sector een breed scala aan informatie over de talrijke beleidsgebieden, zoals sociale, politieke, economische, juridische, geografische en milieu-informatie, meteorologische informatie, informatie over seismische activiteit, toeristische informatie, informatie over bedrijven, octrooi-informatie en onderwijsinformatie. Documenten die zijn voortgebracht door openbare lichamen van de uitvoerende, wetgevende of rechterlijke macht vormen een enorme, diverse en waardevolle hoeveelheid bronnen die de samenleving ten goede kunnen komen. Door die informatie, waartoe ook dynamische gegevens behoren, in een gangbaar elektronisch formaat aan te bieden, kunnen burgers en rechtspersonen nieuwe manieren vinden om de informatie te gebruiken, en nieuwe innovatieve producten en diensten ontwikkelen. [...] Overheidsinformatie vormt een buitengewone bron van gegevens die kan bijdragen tot het beteren van de interne markt en het ontwikkelen van nieuwe toepassingen voor consumenten en rechtspersonen. Intelligent gebruik van gegevens, onder meer door de verwerking ervan via toepassingen voor kunstmatige intelligentie, kan een transformerend effect op alle sectoren van de economie hebben.'*²⁶

De richtlijn heeft als doel het bevorderen van het genereren van gegevens op basis van het beginsel 'open door ontwerp en door standaardinstellingen' ('open by design and by default') voor alle documenten die onder het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen. In het kader van nationaal openaccessbeleid moeten met overheidsmiddelen gefinancierde onderzoeksgegevens als standaardoptie openbaar toegankelijk worden gemaakt. Volgens het beginsel 'zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig' ('as open as possible, as closed as necessary'). Daarbij moet uiteraard rekening worden gehouden met

aspecten inzake de persoonlijke levenssfeer, bescherming van persoonsgegevens, vertrouwelijkheid, nationale veiligheid, rechtmatige handelsbelangen, zoals bedrijfsgeheimen, en intellectuele-eigendomsrechten van derden. Bovendien is de richtlijn niet van toepassing op onderzoeksgegevens die niet toegankelijk zijn op grond van nationale veiligheid, landsverdediging of openbare veiligheid.²⁷

De documenten moeten, behoudens in de richtlijn genoemde uitzonderingen, kosteloos beschikbaar worden gesteld voor hergebruik. Verder mogen geen voorwaarden gelden voor hergebruik, behalve de voorwaarden die objectief evenredig en niet-discriminerend zijn en gerechtvaardigd worden door een doel van algemeen belang (artikel 8, lid 1 van de richtlijn).

Uiterlijk op 17 juli 2021 moeten de lidstaten deze richtlijn hebben omgezet in nationale wetgeving.

Conclusie: nieuwe Europese wetgeving beschermt privacy en deelt data

Zoals te zien is, heeft een deel van de nieuwe Europese wetgeving tot doel het beschermen van de privacy van burgers en consumentenbescherming wanneer digitale diensten en digitale inhoud worden gebruikt of aangeschaft. Onder dit laatste valt ook consumentenbescherming bij het betalen met persoonsgegevens. De wetgeving beoogt een gelijke minimumbescherming te bieden binnen geheel Europa.

Een ander deel van de nieuwe Europese wetgeving heeft betrekking op het zoveel mogelijk openstellen van (met name) niet-persoonsgebonden data binnen Europa en ervoor te zorgen dat data binnen Europa gemakkelijker gedeeld en gebruikt kan worden, vanwege alle voordelen die dat biedt.

NOTE

2. Verordening met betrekking tot de eerbiediging van het privéleven en de bescherming van persoonsgegevens in elektronische communicatie
3. En herzien in 2009
4. Zie de toelichting op het voorstel, p. 2 e.v.
5. Zie voor de huidige stand van zaken: https://www.eerste.kamer.nl/eu/edossier/e170003_voorstel_voor_eeen
6. Verordening inzake een kader voor het vrije verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens in de Europese Unie, COM(2017) 495 final
7. Zie de toelichting op de verordening COM (2017)495 p. 2
- 8 Zie voor de uitgebreide definitieomschrijving artikel 3 aanhef sub 5 van de Verordening
- 9 Artikel 4
- 10 Artikel 5
- 11 Zie de toelichting op de verordening COM (2017)p. 2 en artikel 6, gegevensportabiliteit
- 12 Richtlijn (EU) 2019/770 van 20 mei 2019 betreffende bepaalde aspecten van overeenkomst voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten
- 13 Tegelijkertijd is een ook een richtlijn in werking getreden die betrekking heeft op verkoop van goederen, met inbegrip goederen, met digitale elementen (Richtlijn 2019/771)
- 14 Considerans 18
- 15 Considerans 18
- 16 Considerans 19
- 17 Considerans 19
- 18 Considerans 24
- 19 Considerans 25
- 20 Considerans 32
- 21 Considerans 38 en 39
- 22 Zie artikel 24 van de richtlijn.
- 23 Dit artikel regelt de mogelijkheden voor wijziging van de digitale inhoud of dienst
- 24 Dit artikel regelt het recht op verhaal
- 25 Richtlijn (EU) 2019/1024 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 inzake open data en het hergebruik van overheidsinformatie
- 26 Considerans 8
- 27 Zie Considerans 28 en artikel 1 van de richtlijn waarin het toepassingsbereik staat alsmede artikel 5 en 10 van de richtlijn

Toepassingsbereik gemeentelijke smartcityverordening

Om gemeenten te helpen hun bestuurlijke afwegingsruimte vast te leggen, heb ik een modelverordening geschreven. Het toepassingsbereik van deze verordening wordt juridisch beperkt door artikel 149 van de Gemeentewet. Een gemeentelijke verordening mag slechts onderwerpen regelen die het gemeentelijk be-

lang aangaan. Dit houdt in dat de regels uitsluitend binnen de gemeentegrenzen mogen gelden en dat sprake moet zijn van een gemeentelijk openbaar belang, zoals openbare orde, veiligheid, hinder en de volksgezondheid. Daarbij hoeft overigens niet altijd sprake te zijn van openbare grond. Het is ook mogelijk om een regel te stellen die zich uitstrekt tot privégrond, bijvoorbeeld om hinder elders in de gemeente te voorkomen.²⁸ Daarnaast mag de verordening niet in strijd zijn met Europese/nationale wetgeving of een aspect behandelen die bij uitsluiting op rijksniveau geregeld moet worden.²⁹

Recente voorbeelden van zaken die in een gemeentelijke verordening mochten worden geregeld zijn het moge-

lijk maken van het aanwijzen van een gebied (Schiphol) waar taxi's geweerd mogen worden uit een oogpunt van openbare orde en veiligheid³⁰. Een ander voorbeeld is het weren van de bierfiets in het centrum van Amsterdam.³¹

Na invoering van de Omgevingswet kunnen ook zaken in een omgevingsplan worden geregeld. Hiervoor geldt eveneens dat uitsluitend regels mogen worden gesteld die niet in strijd zijn met hogere regelgeving of die ex-

Voorbeeld

Waarom mag een gemeente wel een diesel weigeren, maar een zelfrijdende auto niet?

Dat het nog niet zo gemakkelijk is om te bepalen of een gemeente regels mag stellen over een bepaald onderwerp, laat het volgende voorbeeld zien.

Artikel 21 van de Wegenverkeerswet bepaalt dat bepaalde categorieën van voertuigen (aangewezen bij ministeriële regeling) dienen te zijn goedgekeurd voor toelating tot de weg uit een oogpunt van bescherming van weggebruikers en passagiers. Personenauto's en bedrijfsauto's behoren tot de categorieën die eerst goedgekeurd moeten worden voordat zij op de weg mogen worden toegelaten. Deze regeling is gebaseerd op Europese wetgeving (RL 2007/46/EC).

Een zelfrijdende auto zal dus goedgekeurd moeten worden overeenkomstig deze regelgeving voordat deze de openbare weg op mag. Als zo'n zelfrijdende auto is goedgekeurd op basis van deze regeling om op de openbare weg te mogen rijden, kan een gemeente niet in een verordening bepalen dat een (goedgekeurde) zelfrijdende auto de gemeentegrenzen niet in mag vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid. Dit zou immers de hogere regeling op basis waarvan de goedkeuring werd gegeven, doorkruisen.

Waarom mag een gemeente dan wel oude dieselauto's weren en/of bierfietsen?

Een dieselauto is goedgekeurd voor de openbare weg. Een gemeente kan desondanks een dieselauto in bepaalde gebieden van de gemeente weren. Dit gebeurt echter niet op basis van een gemeentelijke verordening, maar op basis van een verkeersbesluit. De Wegenverkeerswet geeft een gemeente (het college van burgemeester en wethouders) de bevoegdheid binnen de gemeentegrenzen verkeersbesluiten te nemen. Daartoe behoren ook verkeersbesluiten tot geslotenverklaring van een bepaalde straat of gebied voor bepaalde voertuigen. Bij de belangenafweging bij het nemen van een verkeersbesluit mag het belang van het milieu betrokken worden. Het college mag daarom een verkeersbesluit nemen tot het weren van vervuilende auto's uit het oogpunt van milieu (luchtkwaliteit).³³

Hoe zit het met de bierfiets?

Een bierfiets is een fiets voor ongeveer zes tot acht personen met in het midden een bar/tap vanwaaruit bier wordt geschonken. Op een gegeven moment wemelde het in het centrum van Amsterdam van de bierfietsen met daarop dronken toeristen. Dit zorgde voor overlast en onveilige situaties zodat de gemeente besloot de bierfiets te weren. De gemeenteraad heeft daarom bij gemeentelijke verordening (de APV) geregeld

dat het in door de burgemeester aangewezen gebieden verboden is om op een groepsfiets te rijden of te laten rijden. In beroep tegen het aanwijzingsbesluit van de burgemeester waarbij het centrum van Amsterdam was aangewezen als gebied waar niet meer met zo'n fiets mocht worden gereden, werd aangevoerd dat de gemeenteraad deze bevoegdheid helemaal niet heeft. De Wegenverkeerswet zou uitputtend regelen onder welke voorwaarden de deelname aan het verkeer kan worden beperkt. De rechtbank oordeelde dat er geen strijd bestond omdat het hoofdmotief voor de regeling in de APV gelegen was in de bescherming van de openbare orde en het tegengaan van hinder, wat een ander onderwerp is dan de onderwerpen die de Wegenverkeerswet regelt. Voor zover het motief tevens de verkeersveiligheid is, oordeelde de rechtbank dat artikel 2a van de Wegenverkeerswet uitdrukkelijk een aanvullende verordenende bevoegdheid geeft aan het gemeentebestuur om regels vast te stellen over onderwerpen die de Wegenverkeerswet regelt.³⁴ De exploitanten van de bierfietsen zijn inmiddels in hoger beroep gegaan tegen deze uitspraak. Er is nog geen uitspraak in het hoger beroep. Wel is een verzoek om voorlopige voorziening hangende het hoger beroep afgewezen.³⁵

clusief zijn voorbehouden aan het rijk. In plaats van het criterium dat de regeling het gemeentelijk belang moet aangaan, geldt voor opname in een omgevingsplan dat voldaan moet worden aan het belang van de fysieke leefomgeving in de betreffende gemeente. Het belang van de openbare orde valt hier echter niet onder.³²

Het toepassingsbereik wordt dus begrensd door de voegdheid die een gemeente heeft om over een bepaald onderwerp regels via een verordening vast te stellen.

Verder beperk ik het toepassingsgebied van de verordening ook door deze in te kaderen tot smartcitytoepassingen die fysiek binnen een gemeente worden geplaatst in de openbare ruimte of die vanaf privégrond invloed hebben op de openbare ruimte. Het zal alleen gaan om fysieke dragers die in/bij de openbare ruimte worden geplaatst waarmee je iets meet/data genereert of waarmee je gedrag stuurt. Dit kunnen sensoren zijn maar ook camera's of billboards of lantaarnpalen met daarin meetapparatuur of camera's. Daarmee beperk ik de verordening tot de onderwerpen die in een omgevingsplan geregeld kunnen worden.

Dit betekent bijvoorbeeld ook dat slimme toepassingen die in het zorgdomein gebruikt worden niet aan bod komen. Ook stel ik in de verordening geen regels over de smartcitytoepassingen die door de gemeente (burgemeester) in het kader van openbare orde en veiligheid gebruikt kunnen worden. De reden hiervoor is dat het mij niet mogelijk lijkt om één algemeen kader te schetsen voor alle publieke domeinen. Bovendien lijkt het me goed om alvast zoveel mogelijk aan te sluiten bij de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt.

Inventarisatie

Voordat ik de verordening heb geformuleerd, heb ik eerst geïnventariseerd welke vormen van digitalisering er zijn, welke toepassingen er op dit moment gebruikt worden in de smart city en met welk doel en welke ongewenste neveneffecten dit kan hebben.

1. Welke vormen van digitalisering zijn er?

- big data en algoritmen
- sensortechnologie
- kunstmatige intelligentie
- robotica
- Internet of Things
- biometrie
- persuasive technologie
- virtual reality
- augmented reality
- digitale platformen³⁶

2. Welke vormen kunnen in de smart city worden toegepast en waarvoor?

- sensoren voor het meten van milieuwwaarden zoals geluid, luchtkwaliteit, hitte, waterkwaliteit en kwaliteit;
- rioolsensoren (waterkwaliteit en kwaliteit);
- sensoren die meten hoeveel mensen er zijn in een straat/wijk;
- camera's;
- camera's die afgesteld zijn op geluid: bij verbale agressie zoomt de camera in op de oorzaak van het geluid en verzendt een melding;
- geur of geluid verspreiden om mensen te kalmeren of juist weg te jagen;
- slimme lantaarnpalen die aangeven wanneer deze kapot zijn;
- slimme lantaarnpalen die de lichtsterkte aanpassen om bezoekersstromen te reguleren;
- verkeerssystemen met camera's die verkeer regelen/leiden;
- systeem dat hartslag van voorbijgangers registreert (gejaagd of niet);
- slimme parkeersystemen;
- afvalbakken die zelf melden dat ze bijna vol zijn;
- camera's of sensoren die bezoekers via een app naar parkeerplaatsen leiden;
- lantaarnpaal die aantal auto's meet of de manier waarop bezoekersstromen zich verplaatsen.

Uiteraard is deze opsomming niet uitputtend. In de basis komt het erop neer dat er gegevens in de stad worden gegenereerd, die basisgegevens (rauwe data) eventueel worden gekoppeld met andere data, al deze gegevens worden geanalyseerd/verwerkt/bewerkt met behulp van kunstmatige intelligentie/algoritmen, waarna conclusies worden getrokken en/of beslissingen worden genomen.

3. Welke ongewenste neveneffecten kunnen de verschillende toepassingen hebben en welke waarden kunnen daarbij in het gedrang komen?

Het genereren en koppelen van data kan enorme voordelen bieden in een gemeente. Je kunt er verkeersopstoppen mee oplossen, zorgen voor een betere luchtkwaliteit, ervoor zorgen dat vuilnisbakken op tijd worden geleegd en parkeerplaatsen goed benut worden. Daar staat tegenover dat het op grote schaal verzamelen en gebruiken van data ervoor kan zorgen dat bepaalde waarden in het gedrang komen. Zoals eerder beschreven, heeft het Rathenau Instituut zeven waarden geïdentificeerd die in het gedrang kunnen komen.

Deze waarden zijn: privacy, autonomie (de mate waarin iemand wordt beïnvloed en de mate waarin transparant

is dat sprake is van beïnvloeding), veiligheid, controle over technologie (dit omvat zowel het hebben van grip van de technologie als het hebben van grip op de technologie), menselijke waardigheid (hieronder wordt zowel het recht op imperfectieruimte als het recht op menselijk contact verstaan), rechtvaardigheid (in overeenstemming met de wet, niet-discriminerend) en machtsevenwicht (in hoeverre heb je een keus om je aan de smartcitytechnologie te onttrekken).

Uitgaande van deze waarden valt te denken aan de volgende neveneffecten.

- inzetten gegevens voor andere (ongewenste) doeleinden (waarden: privacy, autonomie, rechtvaardigheid en machtsevenwicht);
- (morele) beslissingen zonder menselijke tussenkomst (waarden: autonomie, controle over technologie, rechtvaardigheid, machtsevenwicht);
- discriminatie, bijvoorbeeld door algoritmen en daarop gebaseerde besluitvorming (waarden: controle over technologie, rechtvaardigheid, machtsevenwicht);
- stigmatisering (indeling in groep) (waarden: controle over technologie, menselijke waardigheid, rechtvaardigheid, machtsevenwicht);
- ongewenste beïnvloeding, paternalisme (waarden: autonomie, menselijke waardigheid);
- onveiligheid/hacken/identiteitsfraude (waarden: veiligheid);
- ongelijke machtsverhoudingen (door afhankelijkheid) (waarden: autonomie, menselijke waardigheid, controle over technologie, rechtvaardigheid);
- uitsluiting van bepaalde groepen³⁷ (waarden: menselijke waardigheid, rechtvaardigheid).

4. Welke mate van regulering willen we per waarde/neveneffect?

Ik ben uitgegaan van een vorm van regulering waarbij een tamelijk grote discretionaire bevoegdheid bestaat bij het college van burgemeester en wethouders. Daarnaast ga ik uit van een grote mate van autonomie van burgers.

5. Welke regels stellen we daarvoor?

Ik ben uitgegaan van een vergunningstelsel waarbij bepaalde criteria dienen te worden beoordeeld op grond waarvan een vergunning kan worden verleend of geweigerd. Deze criteria kunnen indien gewenst worden aangevuld.

6. De zeven waarden in de Verordening

Hieronder staat in welke artikelen van de Verordening de zeven waarden terugkomen.

Privacy

Artikel 3, artikel 5, lid 3, artikel 7 aanhef sub b, d en i van de Verordening

Autonomie

Artikel 3, 5 lid 2 en artikel 7 aanhef sub a, c, e, h en i van de Verordening.

Veiligheid

Artikel 3, 5 lid 2 en artikel 7 aanhef sub a, f en i van de Verordening

Controle over technologie

Artikel 6 en 10 van de Verordening.

Door specifieke informatie te vragen over de toepassing kan begrip van de technologie worden verkregen. Door de mogelijkheid te hebben om de vergunning in specifieke gevallen in te trekken en een beslissing te nemen over de verkregen data, kan zoveel mogelijk grip op de technologie worden verkregen ('uitknop').

Rechtvaardigheid

artikel 3, 7 aanhef sub b, c, g en i van de Verordening

Menselijke waardigheid

artikel 7 b, c, d, f, h van de Verordening. Het gaat hier uitsluitend om het onderdeel 'recht op imperfectieruimte'. Dit onderdeel komt indirect terug in de Verordening omdat het samenhangt met privacy en autonomie. Daar waar het gaat om het recht op menselijk contact is dat niet in deze verordening geregeld. Dergelijke aspecten dienen op een ander niveau (beleidsmatig) geregeld te worden.

Machtsevenwicht

Deze verordening regelt niet de mogelijkheid om je aan de smartcitytechnologie te kunnen onttrekken, Wel beoogt de verordening te bewerkstelligen dat de technologie zo min mogelijk inbreuk maakt op de privacy en autonomie van de inwoner.

NOTE

28 AbRvS 28 juni 1993, AB 1994, 422 (kat Napoleon)

29 Zie voor een uitgebreide toelichting hierop Smart & Leefbaar – Belangen borgen in de digitaliserende gemeente p.

30 AbRvS 15-05-2019, ECLI:NL:RVS:2019:1583

31 Rb. Amsterdam 31-10-2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:7934

32 Zie voor een uitgebreide toelichting hierop Smart & Leefbaar – Belangen borgen in de digitaliserende gemeente, p.

33 AbRvS 23 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:190

34 Rb. Amsterdam 31-10-2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:7934

35 AbRvS 06-12-2017, ECLI:NL:RVS:2017:3371

36 Uit: rapport Opwaarderen van het Rathenau Instituut

37 Uit: rapport Opwaarderen van het Rathenau Instituut

De Modelverordening

Deze modelverordening smartcitytoepassingen in de openbare ruimte is opgesteld door Anita Nijboer, partner bij advocatenkantoor Kennedy Van der Laan. De verordening is als Worddocument te downloaden op www.future-city.nl/modelverordening.

AUTEUR: ANITA NIJBOER (KENNEDY VAN DER LAAN)

Modelverordening smartcitytoepassingen in de openbare ruimte

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. Algoritmen: een eindige reeks instructies om vanuit een gegeven begintoestand het daarbij behorende doel te bereiken. _____
- b. Biometrie: het vaststellen van meetbare eigenschappen van levende wezens, zoals leeftijd en raciale kenmerken.³⁹ _____
- c. Data: gegevens of gegevensverzameling. _____
- d. Internet of Things: het (tijdelijk) verbinden van apparaten/objecten met internet om gegevens te kunnen uitwisselen en om objecten/apparaten te laten communiceren met elkaar.⁴⁰ _____
- e. Kunstmatige intelligentie: systemen (machines, apparaten en software) die externe gegevens kunnen interpreteren en hiervan leren om problemen op te lossen en/of beslissingen te nemen.⁴¹ _____
- f. Openbare ruimte: de ruimte die voor een ieder toegankelijk is. Hieronder vallen ook voor publiek toegankelijke overheidsgebouwen. _____
- g. Robot: programmeerbare machine die informatie verwerkt en verschillende fysieke taken uit kan voeren. _____
- h. Robotica: het gebruik van robots. _____
- i. Sensortechnologie: de technologie die gebruikmaakt van instrumenten die iets kunnen waarnemen, die als het ware als oog en als oor kunnen fungeren en op die waarneming kunnen reageren.⁴² _____
- j. Smartcitytechnologie: de technologie die wordt gebruikt om te meten, monitoren of sturen c.q. beïnvloeden en waarmee data worden gegenereerd. Hieronder valt in ieder geval technologie die gebruik maakt van camera's, Internet of Things, kunstmatige intelligentie, algoritmen, robotica, sensortechnologie en biometrie. _____
- k. Telcamera's: camera's die uitsluitend het aantal personen en hun postuur meten.⁴³ _____
- l. Wifitracking: een systeem dat een MAC-adres meet (een uniek identificatienummer van een mobiel apparaat).⁴⁴ _____

Artikel 2. Toepassingsbereik verordening

Deze verordening heeft uitsluitend betrekking op smartcitytechnologie die binnen de gemeente wordt geplaatst in de openbare ruimte dan wel, voor zover de technologie op privégebied wordt geplaatst, gegevens genereert uit de openbare ruimte of de openbare ruimte beïnvloedt. _____

Toelichting: gedacht kan worden aan een camera die in privégebied staat maar gericht is op de openbare weg. _____

Artikel 3. Uitgangspunten

Deze verordening heeft tot doel ervoor te zorgen dat het gebruik van smartcitytechnologie binnen de gemeente duurzaam, veilig en niet-discriminerend is, overeenstemt met de regels van privacy [bedoel je privacy of persoonlijke levenssfeer] zoals vastgelegd in de AVG⁴⁵ en de e-privacyverordening⁴⁶ en zo min mogelijk inbreuk maakt op de privacy en autonomie van de bewoners en bezoekers van de gemeente. _____

Artikel 4. Vergunning

1. Voorafgaand aan het plaatsen van smartcitytechnologie in de openbare ruimte dient een vergunning te worden verkregen van het college van burgemeester en wethouders _____
2. Voorafgaand aan het plaatsen van smartcitytechnologie buiten de openbare ruimte, dient eveneens een vergunning te worden verkregen van het college van burgemeester en wethouders in het geval met de betreffende technologie data worden gegenereerd uit de openbare ruimte of de smartcitytechnologie de openbare ruimte beïnvloedt. _____

Artikel 5. Criteria vergunningverlening

1. Een vergunning kan uitsluitend worden verleend indien voldaan is aan de toetsingscriteria genoemd in artikel 7 van deze verordening en de weigeringsgronden genoemd in artikel 8 van deze verordening niet aan de orde zijn. _____
2. Het college van burgemeester en wethouders kan voorschriften verbinden aan de vergunning in het belang van duurzaamheid, leefbaarheid (waaronder ook de autonomie van burgers valt) milieu, veiligheid, openbare orde, het voorkomen van hinder en de menselijke gezondheid. _____
3. Daarnaast kan het college van burgemeester en wethouders voorschriften verbinden aan de vergunning om te waarborgen dat voldaan wordt aan wettelijke voorschriften. _____

Opmerking: de beoordeling of een vergunning kan worden verleend zou mijns inziens moeten gebeuren door een gespecialiseerd IT-team gecombineerd met juristen, net zoals nu bijvoorbeeld omgevingsvergunningen voor de bouw worden getoetst door bouwplantoetsers en omgevingsvergunningen milieu door de omgevingsdienst worden getoetst door een team dat gespecialiseerd is in milieuregelgeving en milieueisen. De toetsing zou ook kunnen worden gedaan door een afzonderlijke dienst die wordt opgericht om voor verschillende gemeenten in een regio deze toets uit te voeren. Voor zover het gaat om privacygevoelige informatie zou daarnaast ook een systeem in het leven kunnen worden geroepen dat advies kan of moet inwinnen bij de Autoriteit Persoonsgegevens. _____

Artikel 6. Aanvraag

1. De aanvraag om vergunning moet voldoende informatie bevatten om te kunnen beoordelen of aan de toetsingscriteria van artikel 7 en de weigeringsgronden van artikel 8 van deze verordening wordt voldaan. _____
2. In ieder geval bevat de aanvraag de volgende informatie: _____
 - a. naam, adres en telefoonnummer van de aanvrager; _____
 - b. de locatie(s) waar de technologie wordt geplaatst; _____
 - c. het type technologie dat wordt gebruikt; _____
 - d. welke data worden gegenereerd; _____
 - e. of (ook) persoonsgegevens worden gegenereerd en zo ja op welke wijze wordt geborgd dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan; _____
 - f. of deze data worden gekoppeld met andere data en zo ja, met welke data; _____

- g. met welk doel de data worden gegenereerd; _____
- h. of mogelijk wordt gemaakt dat de data ook voor een ander doel kunnen worden gebruikt; _____
- i. in hoeverre de gegenereerde data open ter beschikking worden gesteld; _____
- j. of de gegenereerde data met andere partijen worden gedeeld; _____
- k. op welke wijze de gegenereerde data worden opgeslagen; _____
- l. of en op welke wijze de gegenereerde data worden beveiligd. _____

Toelichting: de gevraagde gegevens hebben tot doel om een goede beoordeling te kunnen maken of aan wettelijke voorschriften wordt voldaan, zoals privacyregelgeving en regelgeving met betrekking tot de beveiliging van informatie, en of aan de weigeringsgronden/criteria wordt voldaan. Sommige informatie dient beveiligd te worden, bijvoorbeeld omdat het gaat om persoonsgegevens, omdat er auteursrecht op rust, het gaat om vertrouwelijke bedrijfs(fabricage) gegevens of om gegevens die uit het oogpunt van veiligheid vertrouwelijk moeten blijven. De beveiliging van deze gegevens dient in dat kader adequaat te zijn. Andere gegevens kunnen open worden gedeeld. Bij dit laatste is het wel goed om, voor zover mogelijk, te beoordelen of door het koppelen van verschillende data wellicht een situatie ontstaat die onwenselijk is, bijvoorbeeld met het oog op privacy of veiligheid. Vandaar dat ook de vragen genoemd in sub e tot en met j worden gesteld. _____

Artikel 7. Toetsingscriteria

Het college van burgemeester en wethouders beoordeelt de aanvraag in ieder geval aan de hand van de volgende criteria. _____

- a. Het gebruik van de smartcitytechnologie en de doelstellingen die met het gebruik worden beoogd, doen geen afbreuk aan belangen van duurzaamheid, milieu, veiligheid, openbare orde, leefbaarheid (waaronder ook het waarborgen van autonomie van burgers valt), het voorkomen van hinder en de menselijke gezondheid. _____
- b. Het gebruik van de smartcitytechnologie is in overeenstemming met Europese en nationale wetgeving, waaronder niet uitsluitend de wetgeving inzake persoonsgegevens en opendataverkeer bij niet-persoonsgebonden data. _____
- c. Het gebruik van smartcitytechnologie is evenredig en proportioneel, wat onder meer inhoudt dat de minst invasieve methode wordt gebruikt om het beoogde doel te bereiken. _____
- d. Bij het gebruik van smartcitytechnologie worden uitsluitend persoonsgegevens gegenereerd of anderszins verwerkt voor zover dit nodig is voor het beoogde doel. _____
- e. Smartcitytechnologie die wordt ingezet om personen of verkeer via een bepaalde route door de gemeente te leiden, mag uitsluitend worden gebruikt ten behoeve van doelstellingen die te maken hebben met verkeersveiligheid en verkeersdoorstroming, leefbaarheid, veiligheid, milieu, het voorkomen van hinder en openbare orde. _____
- f. Data die niet open kunnen zijn vanwege onder meer privacy, veiligheid of anderszins dienen op adequate wijze te worden beveiligd. _____
- g. Gebruik van smartcitytechnologie en het gebruik van data voortvloeiend uit deze technologie mag niet discriminerend zijn. _____
- h. Het gebruik van smartcitytechnologie mag uitsluitend inbreuk maken op de autonomie van burgers indien dat evenredig is in verhouding tot een van de belangen genoemd in onderdeel a.
- i. Indien de data worden gekoppeld aan andere data en/of wanneer de data kunnen worden gebruikt voor een ander doel dan het oorspronkelijke doel, dient voor dit verdere gebruik aan de criteria onder a tot en met h te worden voldaan. _____

Toelichting: bij onderdeel c en d kan als voorbeeld worden genoemd dat als een doelstelling kan worden behaald door middel van telcamera's of door wifitracking, voor telcamera's wordt gekozen omdat met dit laatste geen privacygevoelige informatie wordt verwerkt. _____

Met onderdeel e wordt beoogd ervoor te zorgen dat de technologie niet wordt gebruikt om dergelijke technologie te gebruiken met het oog op commerciële doeleinden, zoals het leiden van personen naar of via bepaalde winkels of restaurants. _____

Bij onderdeel h kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het laten rijden via één bepaalde route uit

oogpunt van een goede doorstroming of het laten horen van een bepaald geluid om hangjongeren te weren. _____

Artikel 8. Weigeringsgronden

1. Het college weigert de vergunning indien ook na het stellen van voorschriften niet kan worden voldaan aan de toetsingscriteria genoemd in artikel 7 aanhef onder b, d, f en g en i. ____
2. Het college kan de vergunning weigeren indien ook na het stellen van voorschriften niet kan worden voldaan aan artikel 7 aanhef a, c, e, h. _____

Artikel 9. Het stellen van nadere voorschriften aan de vergunning

Het college kan nadere voorschriften verbinden aan de vergunning indien dat nodig is om te kunnen voldoen aan de criteria genoemd in artikel 7. _____

Artikel 10. Wijzigen of intrekken vergunning⁴⁷

1. Het college van burgemeester en wethouders kan een vergunning geheel of gedeeltelijk wijzigen of intrekken als: _____
 - a. ter verkrijging van de vergunning onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt; _____
 - b. dit vanwege veranderde wetgeving of gewijzigde omstandigheden of inzichten noodzakelijk is in het belang of de belangen in verband waarmee de vergunning is vereist; _____
 - c. de aan de vergunning verbonden voorschriften of beperkingen niet worden nagekomen; _____
 - d. de houder geen gebruikmaakt van de vergunning binnen een half jaar; _____
 - e. de houder van de vergunning of diens rechtsopvolger hierom vraagt; _____
 - f. dit noodzakelijk is ter bescherming van het belang of de belangen in verband waarmee de vergunning is vereist; _____
 - g. de vergunning is gegeven in strijd met een wettelijk voorschrift. _____
2. Tegelijkertijd met het intrekken van de vergunning neemt het college een besluit over het al dan niet geheel of gedeeltelijk laten wissen van de reeds gegenereerde data. _____

Artikel 11. Register

Het college van burgemeester en wethouders houdt een register bij waarin wordt opgenomen op welke locatie smartcitytechnologie wordt toegepast, welke data worden gegenereerd en met welk doel dat gebeurt. _____

Artikel 12. Procedure vergunningverlening

1. Het college van burgemeester en wethouders beslist binnen acht weken na de dag van ontvangst van de ontvankelijke aanvraag. _____
2. Het college kan zijn beslissing voor ten hoogste zes weken verdagen. _____
3. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing. _____
4. Tegen de verlening of weigering van de vergunning staat na bezwaar beroep en hoger beroep open. ____

NOTE

39 www.encyclo.nl

40 www.datamining4u.nl

41 <https://www.dfbonline.nl/begrip/20890/kunstmatige-intelligentie>

42 Koppeling van de definitie uit de Van Dale en Ensie

43 Uit: een veiliger stad met slimme sensoren, Rathenau Instituut, p 2

44 Uit: een veiliger stad met slimme sensoren, Rathenau Instituut, p 2

45 Verordening (EU) 2016/679 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)

46 Verordening met betrekking tot de eerbiediging van het privéleven en de bescherming van persoonsgegevens in elektronische communicatie

47 Ik heb hierbij gebruikgemaakt van de standaard APV